ХАТТАМА

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет

Талдықорған қ.

02.07.2026 жыл

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегияның негізгі басымдықтарының бірі-сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет деңгейін қалыптстыру болып табылады . Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет-бұл адамның саналы және адамгершілікпен сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұру қабілетін айтады. Тұлғаның сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениеті дегеніміз,ол сол тұлғаның қоғам қауіпсіздігіне және игілігіне сыбайлас жемқорлықтың зияны туралы білімін қамтитін қасиеті.Ол индивтің жай ғана сыбайлас жемқорлықтың төзбеуі ғана емес, сонымен қатар оны жоюға,онымен күресуге талпынуы болып табылады.

Яғни, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет дегеніміз ол жемқорлыққа қарсы белсенді азаматтық позиция.Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет тұлғада құқықтық шеңберде іс-әрекет етуі үшін белгілі бір біліктілердің болуын талап етеді,олар:жемқорлықты әлеуметтік зұлым ретінде тани біліуі,сыбайлас жемқорлықпен күрес негіздерін және оның қоғам өмірінің кез келген саласында деңгейін төмендету үшін барлық мүмкіндіктерді пайдалана біліуі.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет сыбайлас жемқорлыққа қарсы сананың феномені болып табылады.Қоғамдық сананың әртүрлі нысандары бар, олардың көмегімен адамдар оларды қоршаған табиғатты , қоғам мен өздерін сезінеді.Моральдық адамгершілік саяси,құқықтық,эстетикалық, діни сана болып бөлінеді. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы сана ұғымы қоғамдық сананың барлық нысандарын қамтиды.Бұл интегративті ұғым,себебі ол өзіне әртүрлі ғылым саласынан ақпаратты сіңіреді,әртүрлі оқу пәндерінде зерделенеді және ол туралы білімді тұжырымдауда зерттелетін құбылысты түсінудің жаңа деңгейіне шығады.Осылайша ,сыбайлас жемқорлыққа қарсы сана қоғамдық сананың өзге де нысандарымен тікелей өзара байланыста болады және қоғамдық санаға тән барлық қасиеттер және сипаттамаларды меңгереді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы сана-бұл адамдардың сыбайлас жемқорлыққа әлеуметтік зұлымдық ретіндегі қатынасын білдіретін ұғымдар, теориялар, түсініктер мен сезімдердің көзқарастар мен эмоциялардың жиынтығы. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы сана адмагершілік және адамгершілікке жат қылықты , құқықтық емес ,заңды емес заңсыздықтың шегін көрсетіп береді.Ол сыбайлас жемқорлыққа қарсы мінез-құлықты қамтамасыз ету үшін моральдық-адамгершілік ,идеологиялық құқықтық шараларды талап етеді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет-бұл жаппай сана және оның жекелеген элементтері емес. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет-сыбайлас жемқорлықты қабылдамау негізінде жататын осы жүйемен тіпті сәйкес келмейтін құндылықтар жүйесі.Сыбайлас жемқорлыққа қарсы - мәдениет адамгершілік пен азғындық (орынды және орынсыз,мейірімділік пен зұлымдық ,пайдалы және пайдасыз),құқықтық және құқықтық емес ,ақылды және ақымақтық,тамаша және бейберекет призмасы арқылы адами қатынастар әлеміне көзқарас.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет адамның жоғары моральдық,құқықтық,саяси және басқа мәдениеттер негізінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұра білу қабілетін білдіреді.Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет қәзіргі уақытта шынайы қажетті құбылыс мәртебесін иеленеді,оны әлеуметтендіру процесінде қоғамның барлық әрекетке қабілетті мүшелері игеруі тиіс. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім-тұлғаның адамгершілік ,зияткерлік, мәдени тұрғыдан дамуы және сыбайлс жемқорлықты қабылдамаудағы белсенді азаматтық ұстанымын қалыптастыру мақсатында жүзеге асырылатын,тәрбиелеу мен оқытудың үздіксіз процесі.

Сондай-ақ, жастардың бойында сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениеттің толық қалыптасуы үшін бірқатар шарттар керек екендігі сөзсіз. Ол үшін,ең алдымен тұлғаның сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетін қалыптатсыру мынаны көздейді:

-сыбайлас жемқорлықтың мәні,оның мазмұны,мақсаттары,субьектілері, нысандары мен түрлері, іске асыру салалары, қоғам өмірінің барлық саласында көріну ерекшеліктері туралы түсінік:

-моральдық-адамагершілік,этикалық мәдениетті тәрбиелеу;

-құқықтық сауаттылық негіздерін қалыптастыру;

-қоғам мүшелерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы мінез-құлық уәжін ынталындыру;

-мүдделер қақтығысының барлық көріністеріне төзбеушілікті қалыптастыру.

Осыған байланысты мыналар қажет:

-сыбайлас жемқорлыққа саналы қатынасты , сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқық бұзышылықтарға моральдық иммунитетті қалыптастыру және осының негізінде сыбайлас жемқорлықты еңсеру бойынша құзыреттерді дамыту;

-Қазақстан азаматтарының мінез-құлқы моделін қалыптастыру ,бұл ретте сыбайлас жемқорлық сөзінің өзін қабылдамау,адамгершілік тойтарыс, төзбеушілікті туындатуы тиіс;

- құқықтық құндылықтарды жоққа шығару ,заң мен тәртіпті құрметтемеуді білдіретін құқықтық нигилизмді жою (латынша nihil-ештеңе);

-құқықтық жаппай оқу арқылы құқықтық білім мен тәрбиені қамтамасыз ету. Сыбайлас жемқорлықсыз қоғамды құруда отбасынан алынатын тәрбиенің маңызы зор.Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті насихаттау қоғамның түрлі салаларын қамтиды,оның ішінде,әсіресе,денсаулық сақтау мекемелеріне жүктелетін жауапкершілік аса жоғары.

Комплаенс-офицер: Л.К.Акажанова